

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb: Dvije skulpture Josepha Beuysa

INVENTURE I DAROVI

ŠTO SE SKRIVA U DEPONIJIMA

Muzealci i galeristi nisu pobijedili besparicu ali su ipak osvježili trezore i postavili mnogim raritetima i zanimljivostima. Na hrvatskom se tržištu nije trgovalo djelima Van Gogha, Picassa ili Matissea, koji su na svjetskim aukcijama postizali vrtoglave cijene, ali i radovi Radauša, Becića i Meštrovića upotpunili su mnoge muzeje

Tekst

Nina Ožegović

Fotografije

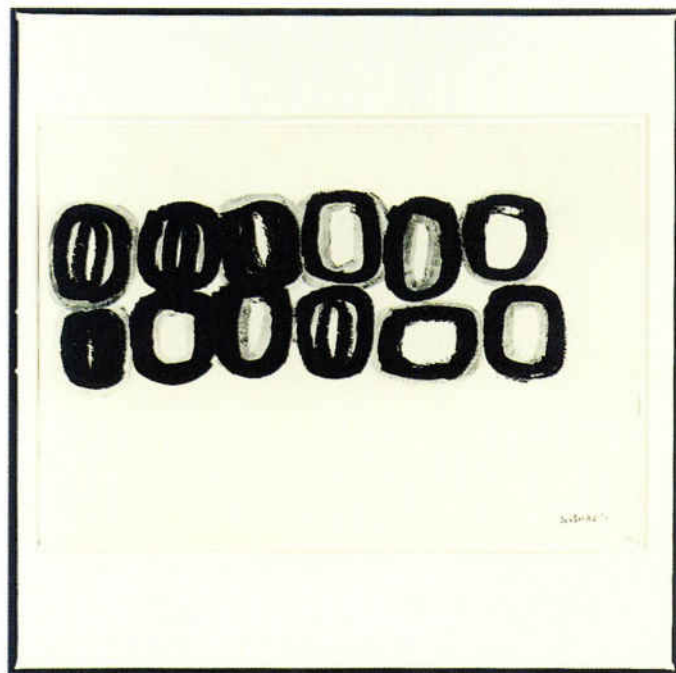
Cicerov arhiv Boris Cvjetanović

Diateke muzeja

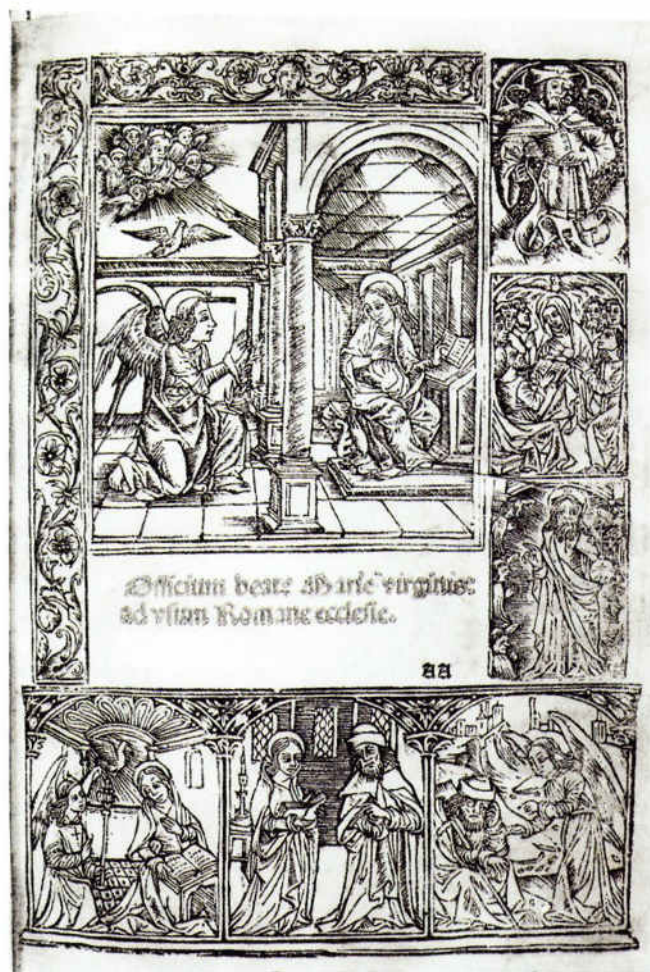
Prošla godina nije bila osobita za muzejske kupnje - rezignirano tvrdi u siječanjskom broju ugledni *Apollo*, ali odmah napominje kako su mnogi svjetski muzeji i galerije ipak obogatili svoje funduse vrijednim djelima. Iako su se na dražbama rijetko nadmetali Getty i Kimbell, prošlih godina vrlo aktivni kupci, *Autoportret bez brade* Vincenta Van Gogha dostigao je 19. studenoga kod Christie'sa astronomskih 71,5 milijuna dolara, što se smatra trećom cijenom u povijesti! Kod Sotheby'sa su prodani Claude Monetovi *Lopoči* za 33, Andy Warholova *Narančasta Marilyn* za 17,33 te Rembrandtov *Portret bradatog čovjeka* za "samo" 9,07 milijuna dolara.

Mornar Gertrude Stein. Zabilježene su i hvalevrijedne pohrane: iz fovističke kolekcije John Hay Whitney slavno ulje na platnu Vincenta Van Gogha *Autoportret* iz 1889. zadiviti će posjetitelje washingtonske National Gallery of Art, a javnost će konačno moći vidjeti u newyorškom Museum of Modern Art njegov *Maslinik* te šest djela Picassa, Matissea i Cézanna. Filmski producent Jacques Gelman, koji je sa suprugom Natashom sakupio 85 vrhunskih slika (od Giacomettija i Bacona do Picassa i Matisseova *Mladog mornara II*, koji je pripadao Gertrudi Stein), pohranio je svoju respektabilnu kolekciju u Metropolitan Museum of Art u New Yorku, ali pod uvjetom da djela budu izložena u zasebnoj dvorani. Fondacija Sara Lee, koju je utemeljio Nathan Cummings sakupljajući prije svega impresionističke i postimpresionističke radove, donirala je 34 slike Pissaroa, Degasa, Picassa, Dufyja i Manzua najprestižnijim europskim i američkim muzejima.

Mitski status Mondriana. Temperaturu je ipak najviše podigla transakcija haaskoga Gemeentemuseuma, koji je kupio slavnu sliku *Victory Boogie Woogie* Piet Mondriana za vrtoglavih 40 milijuna dolara. U svjetskim je muzejskim krugovima to proglašeno najspektakularnijom akvizicijom godine jer je ta slika mitskog statusa, koja se rijetko mogla vidjeti u javnosti, četvrti put promijenila vlasnika. Uz to, riječ je o zadnjem Mondrianovom djelu, koje je slikar tijekom posljednje dvije godine života "završavao" u bolnici nekoliko puta. Usprkos tome, znalci ga svrstavaju, uz Picassove *Gospodice iz Avignona* i Maljevičev *Crni kvadrat*, u deset najznačajnijih djela 20. stoljeća. Prašinu su

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb: *Kompozicija* Marijana Jevšovara, 1963.

Zbirka starih i rijetkih knjiga NSK, Zagreb: *Inkunabula Officium Beate Marie Virginis* (tiskar Dobrić Dobričević, Lyon, 1500)

uskovitlale i kupnja *Whistlejacketa* Georgea Stubbsa, samoukog animalista iz 18. stoljeća, čije je ulje na platnu uz pomoć National Lottery Fonda završilo u washingtonskoj National Gallery, te transakcije s kojima se želi izbrisati sjena Drugoga svjetskoga rata: konačno je vraćena *Betsabeja* Jacopa Zucchija iz američkog Wadsworth Atheneuma u Italiju, a Museum der bildenden Künste iz Leipziga kupio je od zbirke Speck von Sternburg važnu sliku Rogiera van der Weydena *Pohodjenje*.

Rariteti izvan Hrvatske. I u Hrvatskoj se tijekom 1998. nije mnogo kupovalo jer je novca za otkupe, kako napominje Vesna Lovrić Plantić, pomoćnica ravnatelja zagrebačkog Muzeja za umjetnost i obrt, nedopustivo malo. "To se naročito odnosi na suvremenu produkciju", kaže, "dok otkupi kvalitetnijih djela, koja imaju visoku cijenu, uopće ne dolaze u obzir. Primjerice, Muzeju je ponuđen na otkup signirani augsburški renesansni stolni sat, ali kako se radilo o cijeni od 20 tisuća njemačkih maraka, nismo naišli na razumijevanje u Ministarstvu kulture, pa je taj raritet završio izvan granica zemlje. Doduše, zahtjevi za otkup jeftinijih predmeta gotovo se uvijek pozitivno rješavaju jer je riječ o svotama od nekoliko stotina do nekoliko tisuća njemačkih maraka, no za taj se iznos rijetko mogu nabaviti značajnije umjetnine." Usprkos tome, MUO je osvježio fundus sa 29 otkupljenih predmeta, među kojima se ponajviše izdvajaju zdjela od plavog brušenog stakla Josefa Hoffmana, reprezentativna garnitura namještaja od bukovine

(Francuska, 19. stoljeće), džepni sat koji je signirao poznati majstor Marcus Gohm te fotografska kamera *Vöigtlander & Sohna*, koja se u 19. stoljeću koristila u prestižnom zagrebačkom atelijeru *Foto Tonka*. Svoje su ostavštine MUO-u donirali Pavle Galić i obitelj Soprano iz Rijeke (fotografije), Josip Sudar (reklamni grafički dizajn iz 50-ih i 60-ih), obitelj Tuskan iz ohioškog Cincinnatija (sedamdesetak slika domaćih autora, sagovi, čipke, srebrnina, knjige...), Zvonimir Devidé, keramičarka Seka Severin Tudja i Stephan Lupino.

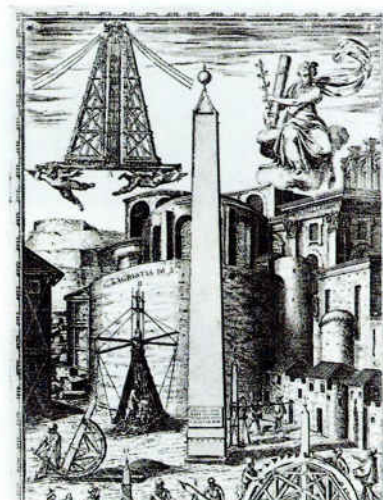
Kreuzeri grofa od Zagorja.

Stanje u arheološkim muzejima najbolje oslikava Ante Rendić-Miočević, ravnatelj zagrebačkog Arheološkog muzeja, koji tvrdi: "Vremena velikih donacija odavno su minula i takav oblik prikupljanja arheološke građe posve je zanemariv. S otkupima je situacija nešto bolja, no arheološki se spomenici rijetko nude na prodaju, pa je otkupe zapravo nemoguće planirati. Najveći se dio građe prikuplja iskopavanjima, no pritom je velik problem pohrana tog materijala."

Arheološki muzej posjeduje jednu od najvećih numizmatičkih zbirki u Europi, a tijekom 1998. otkupio je vrijedne primjerke antičkog, srednjovjekovnog, mletačkog i rimskog novca (careva Augusta, Tiberija, Septimija...), komplet medalja Vanje Radauša, vrijednu fibulokopču iz druge polovice 2. ili početka 3. stoljeća, rijedak olovni medaljon s reljefnim prikazom Herkula u borbi s Lernejskom Hidrom, brončanu statueta Prijapa... No, najznačajnija je kupnja dvaju kreuzera što ih je u Krapini 1459. godine kovao

Zbirka starih i rijetkih knjiga NSK, Zagreb: *Il devotissimo viaggio di Gerusalemme* Jana Zuallarta s bakropisima Šibenčanina Natala Bonificija (Rim, 1586)

Zbirka starih i rijetkih knjiga NSK, Zagreb: *Della Transportatione dell'obelisco Vaticano* Domenica Fontane s bakropisima Šibenčanina Natala Bonificija (Napulj, 1604)

Dubrovački muzeji - Knežev dvor, Dubrovnik: Renesansni pehar (16. stoljeće)

Kabinet grafike HAZU, Zagreb: Ožujak Ivana Lovrenčića

Kabinet grafike HAZU, Zagreb: Plakati iz razdoblja NDH

slavonski ban Jan Vitovec Grebengradski, barun od Krapine i grof od Zagorja, dobivši taj privilegij od Fridrika III. Jedan je kreuzer kupljen na aukciji u Münchenu što je, po mišljenju ravnatelja, obećavajuće: prvi put nakon 1918, Muzej je nešto nabavio na dražbi u inozemstvu. "Ranije je Muzej ravnopravno sudjelovao u nabavi građe na međunarodnim aukcijama", ističe, "u čemu je vrlo uspješan bio Iso Kršnjavi, čijom je zaslugom Muzej otkupio od grofova Nugent prestižnu zbirku kamenih spomenika i grčkih vaza."

Plakati iz NDH. Iako ni nakon mjesec dana nismo dobili odgovore na pitanja o novim akvizicijama od muzejskih ustanova u Sisku, Puli, Rijeci i Zadru, može se zaključiti da su naši muzealci uspjeli pobijediti već tradicionalnu besparicu i, usprkos limitiranim sredstvima Ministarstva kulture i gradskih poglavarstava, dočekati 1999. s raritetnim umjetninama i zanimljivim predmetima. Tako je Kabinet grafike HAZU tijekom prošle godine obogatio fundus sa 138 crteža i grafika koje su mu darovali Ivan Lovrenčić i obitelj Radauš (63 crteža iz svih razdoblja rada akademika Vanje Radauša). Otkupljeno je i 17 plakata, od toga 13 iz doba NDH, među kojima se ističu radovi Antoninija i Brillyja. Uz to, Ivan Picelj je darovao

Kabinet grafike HAZU, Zagreb: Crteži Vanje Radauša

dva, a Josip Sudar, veliki poznavatelj ekonomske propagande, 11 reklamnih plakata iz pedesetih i šezdesetih godina, čime će sjajno upotpuniti, napominje ravnateljica Slavica Marković, postav skorašnje izložbe *Reklamni plakat u Hrvatskoj*.

Izraelci u Dubrovniku. Po mišljenju Vesne Delić Gozze iz Dubrovačkih muzeja - Kneževog dvora u Dubrovniku, među malobrojnim otkupima ističe se pehar od mutnožutog toniranog stakla, koji je izrađen u muranskoj ili dubrovačkoj radionici u 16. stoljeću. Odlična očuvanost i krhkost te malene čaše i činjenica da se nije sačuvalo puno staklenih predmeta iz tog doba, bez obzira na to je li riječ o uvozu iz Venecije ili o radovima lokalnih staklara, čine taj pehar izuzetno značajnim otkupom. I Umjetnička galerija Dubrovnik bogatija je za 11 doniranih djela. Dubrovački kipar Ivo Jašić poklonio je Galeriji pet skulptura u mramoru nastalih u razdoblju od 1978. do 1988, a petero umjetnika izraelske selekcije na Mediteranskim susretima 1997. darovalo je svoja ulja na platnu. Riječ je o Liani Gross (*Klaun*, 1996), Motti Benschoshan (*Kompozicija*, 1996), Michaelu Hazinu (*Sukot*, 1992), Itzu Rimmeru (*Prvi slog*, 1996) i Diti Liron (*Cesta II*, 1997). Svoju grafiku *Kompozicija* iz 1998. darovao je i Louis

Grafička zbirka NSK, Zagreb: Stare razglednice Rijeke, Opatije, Splita, Zagreba i Osijeka s početka stoljeća

Caruncho.

Povratak Frangešova *Bacača kamena*. Po riječima Igora Zidića, ravnatelja zagrebačke Moderne galerije, postav je popunjen donacijama Kamila Tompe, Marte Erlich, Zlatka Šimunovića i Ksenije Kantozi. Prigodom kupnje odabirali su prije svega djela kojima će zaokružiti postav od 1850. do 1950. godine, osobito iz razdoblja između dva rata, gdje je ponuda bila najkvalitetnija. Među novim akvizicijama ističe se izvrsna skulptura *Bacač kamena* Roberta Frangeša Mihanovića iz 1903/1904, koja je za hrvatsku javnost nakon izložbe u Petrogradu početkom stoljeća bila izgubljena, što navodi i Zdenka Marković u monografiji o Frangešu. "To remek-djelo lijevanja zagrebačke radionice s početka stoljeća, fantastično cizelirano, pronašao sam tijekom Domovinskog rata u ugroženom području", kaže Zidić. "Došao sam kupiti golemu sliku *Seljanka* Vladimira Becića iz tridesetih, a neočekivano sam se vratio i s izgubljenim Frangešom!"

Pronađen Bukovčev *Krist na odru*. Zbirku je obogatilo i djelo *Krist na odru* Vlaha Bukovca iz 1905, nepoznato našoj povijesti umjetnosti i neregistrirano u euro-katalogu, koje ni Vera Kružić Uchityl u opsežnoj monografiji o Bukovcu ne navodi ni među izgubljenim djelima. Taj su vrhunski rad, naslikan u Pragu, dobili posredstvom trgovca iz Londona, a značajan je po tome što predstavlja Bukovčev kasni poentilizam i što obrađuje religiozni motiv, inače rijedak kod tog slikara. "Po svemu sudeći, *Krist na odru* nije nastao kao crkveni zadatak, nego kao rezultat Bukovčeva zanimanja za tu temu", zaključuje Zidić. Od ostalih prinova važno je ulje na platnu Marka Rašice na temu melankolije, brončani *Portret Karmen Matić* Ivana Meštrovića, nastao u Rimu 1914, koji je po podacima Meštrovićeve fondacije jedini takav komad, malu studiju Celestina Medovića za jednu figuru s *Bakanala*, impresivnog Babićevog *Hrvatskog seljaka* iz 1926, divni *Blažujući pejzaž* Karla Mijića iz ratnih godina, *Autoportret* Ive Režeka iz 1927. i sjajnu *Tkalčičevu ulicu* Ede Kovačevića.

Zbirka Posinković s Hvara. Zagrebački Etnografski muzej svoje je zbirke obnovio sa 144 nova predmeta, od čega je tridesetak posto prikupljeno donacijama ili darovima, a ostatak na terenskim istraživanjima. Najuočljivije su akvizicije čipke s otoka Hvara, dosad nezastupljene u Muzeju, pokućstvo - ormar, kolijevka, škrinja i kreveti iz Baranje, te dvije vinske preše. Splitski Arheološki muzej fundus je pojačao otkupom zbirke Posinković, koja se sastoji od više od tisuću komada metalnog novca - grčkog, rimskog, bizantskog

Muzej grada Zagreba: *Veliko uho s penkalom* - reklamna glava Penkale

Muzej grada Zagreba: *Gala u Esplanadi Otta Antoninija*, akvarel

Muzej grada Zagreba: Plakat za film *Koncert*, Zvonimir Faist, litografija, 1954.

Muzej grada Zagreba: *Jutro u gradu* Božidara Rašice, gvaš, 1941.

Muzej grada Zagreba: Spremnica za kekse u obliku kamiona iz zagrebačke Tvornice Bizjak, 1931. godine

Muzej grada Zagreba: Sanduk za humanitarnu pomoć UNRRA, SAD, 1946.

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb: Tabernakul

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb: Putni toaletni pribor

i novodobnog, te predmetima iz prethistorije i rimskog doba. Zbirku je sakupio pokojni učitelj Nikola Posinković u poljima i vinogradima oko Dola na Hvaru, pa je taj nalaz, po mišljenju Maje Bonačić Mandinić iz Muzeja, važan za izučavanje povijesti Hvara i Dalmacije. Posebice je vrijedna kolekcija novca iz grčkih kolonija na našoj obali - Farosa, Herakleje i Isse iz razdoblja od IV. do II. stoljeća prije Krista, te tzv. DI i novac ilirskog vladara Baleja.

Inkunabule Dobrića

Dobrićevića. Nacionalna i sveučilišna knjižnica svoju je Zbirku starih i rijetkih knjiga obogatila sa 40 djela kupljenih na dražbama ili u antikvarijatima Pariza, Londona, Leidena, Münchena, Luzerna ili Voorburga. Većina tih rariteta udomila se u Zbirci zahvaljujući angažmanu bibliofila Ive Dubravčića, dugogodišnjeg prijatelja i suradnika Knjižnice. Na prvom je mjestu inkunabula *Officium Beate Marie Virginis*, koju je 26. kolovoza 1500. u Lyonu dao tiskati potkraj svoje karijere hrvatski tipograf Dobrić Dobrićević (Boninus de Boninis). "Zbog izuzetne opreme, ali i rijetkosti - prema mjerodavnim bibliografskim izvorima, to izdanje, četvrto po redu, izašlo iz Dobrićevićeve lyonske *oficine*, jedini je poznati primjerak - knjiga je prvorazredan primjerak europske tiskane baštine te dragocjen predložak za izučavanje tiskarskog umijeća i povijesne knjižne ilustracije", napominje Tinka Katić, voditeljica Zbirke. Kupljena je i inkunabula *Expositio in artem veterem Porphyrii et Aristotelis* engleskog filozofa Gualtherusa Burlaeusa, koju je 1492. u Veneciji tiskao

Kotoranin Andrija Paltašić, poznatiji pod nadimcima Catharensis ili De Cattaro, čiji su proizvodi bili cijenjeni zbog solidne izvedbe i estetskoga izgleda.

Bakropisi Natała Bonifacija.

Valja spomenuti i kupnju šest polemičkih spisa Matije Vlačića Ilirika iz 16. stoljeća, *Regole grammaticali della volgar lingua* I. F. Fortunaia, *La militia Romana* Frane Petrića, spis I.F. Vezdina iz 1795. te niz djela stranih pisaca, od L. Salvatorea do J. B. Verija, u kojima se spominju hrvatski krajevi ili događaji vezani uz hrvatsku povijest. Važna je i nabava prvog izdanja *Ku'rana* (Basel, 1543) u latinskom prijevodu Roberta od Kenta i Hermana Dalmatina, te dvije knjige koje je bakropisima opremio Šibenčanin Natal Bonifacio: o preseljenju vatikanskog obeliska talijanskog arhitekta Domenica Fontane iz 1604. i putopis po Svetoj zemlji Jana Zuallarta iz 1586. U NSK se udomilo i vrlo rijetko izdanje Marulićeva *Evangelistariuma* (Venecija, 1516).

Zbirka starih razglednica.

Grafička zbirka Nacionalne i sveučilišne knjižnice proširila je svoj fond grafičkim mapama Zdenke Pozaić i Josipa Zankija, golemim crtežima Nevenke Arbanas te grafičkom mapom *Venecija* koju je radila s Lukom Paljetkom, grafikama Željka Lapuha, crtežima Franjice Daubachy iz 19. stoljeća, te Vlaha Bukovca i Jerolima Miše, *Portretom oca* Zlatka Šulentića... "S obzirom na dokumentarističku vrijednost naše građe", naglašava Mikica Maštrović iz Zbirke, "najznačajnija je kupnja više od 40 grafičkih listova 24 autora s

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb: Stol

Muzej grada Koprivnice: *Hommage Klimtu* Ivana Obsiegera, ulje na platnu, 1992.

Umjetnička galerija Dubrovnik: *Prvi slog*, Itzu Rimmer, ulje na platnu, 1996.

The National Gallery, Washington: *Whistlerjacket* George Stubbs, ulje na platnu, 1762.

vedutama hrvatskih gradova od 16. do 19. stoljeća, zbirka više od 950 rijetkih, starih i zanemarenih razglednica hrvatskih gradova, te 11 plakata koji su 1941. bili izloženi na antisemitskoj izložbi u Beogradu.”

Slavonci i Podravci. Budući da je Galerija likovnih umjetnosti Osijek bila limitirana novcem, lani su kupljena samo četiri nova djela i to slavonskih umjetnika.

Ravnatelj Galerije Vjekoslav Bizjak kao najznačajniju prinovu izdvaja ulje na lesonitu *Veduta iz predgrada* iz 1961. godine

Vladimira Filakovca, jednog od ključnih slikara osječkog slikarstva između dva rata ali i hrvatske moderne, koji je ostvario

impozantan opus od oko četiri tisuće radova. U Galeriji su se udomile i litografija *Vladimir Filakovac: Stjepan Radić*, akvarel

Ivana Heila *Slavonski trg u Osijeku* i osam litografija iz tematske mape *Grad Osijek* Ivana

Rocha, slikara koji je od 1945. do 1990. zbog političkih razloga bio posve prešućivan. Posjetitelji Galerije Koprivnica koprivničkoga

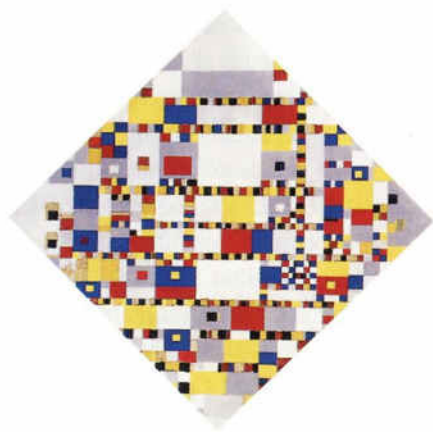
Muzeja grada od ove će godine moći pogledati i *Akt* Darka Bakliže u kombiniranoj tehnici na papiru, četiri akvarela na papiru

Ivana Andrašića te 28 ulja i pastela Koprivničanina Ivana Obsiegera, nastalih u atelijeru Brezovica od 1967. do 1997.

godine. Po tvrdnji Draženke Jalšić, to je njihova najznačajnija akvizicija, jer Obsiegerovi radovi

po značenju prelaze lokalne i regionalne okvire. U Muzeju broskog Posavlja čuva se jedinstveni arheološki nalaz:

pored Save pronađena je rimska vojna diploma Likajevog sina Brenka iz Marsunije što je jedno od najznačajnijih svjetskih otkrića

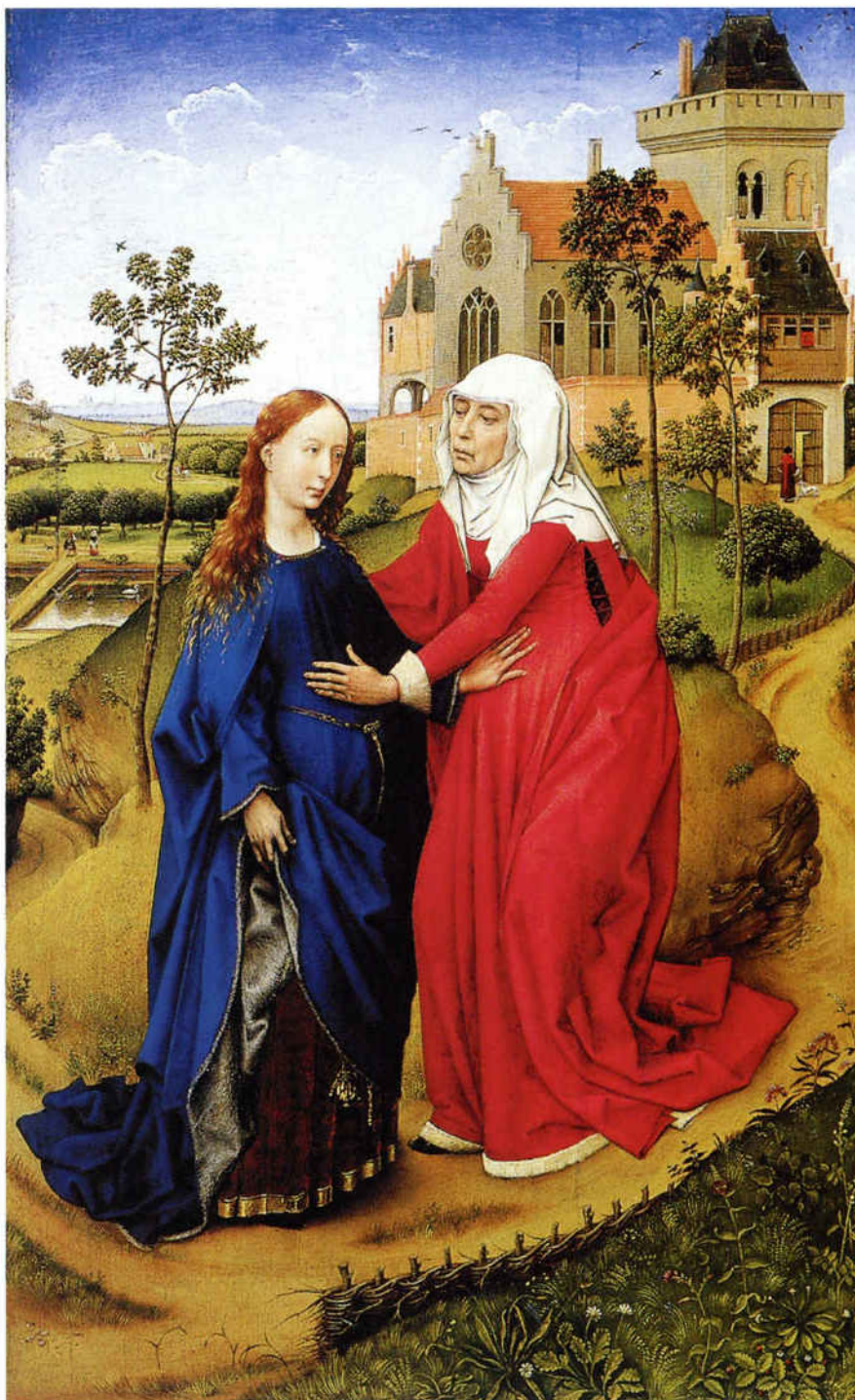

Gemeentemuseum, Haag: *Victory Boogie Woogie* Piet Mondriana, ulje, dijelovi papira i plastike te crna kreda na platnu, 1942-1944.

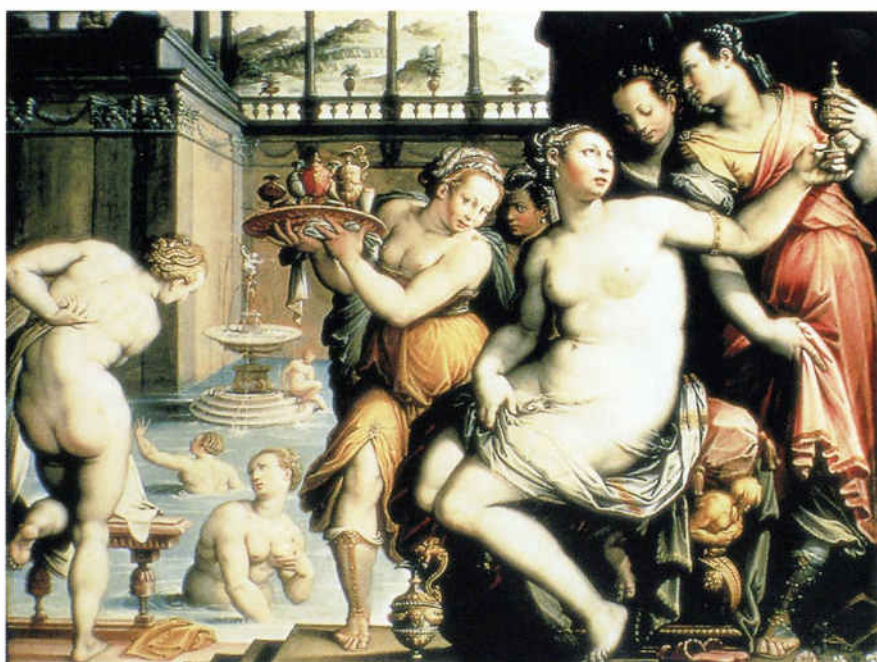
toga doba.

Udomljeni Dick Higgins. Od 32 otkupljene umjetnine u zagrebačkom Muzeju za suvremenu umjetnost, ističu se djela Oskara Hermana, Gabrijela Stupice, Marijana Jevšovara i Josipa Kožarića, te Dicka Higginsa, Nam June Paika, Josepha Beuysa i Nen Hoogar, a Zbirku filma, videa i medijske umjetnosti odlično će popuniti filmovi Tomislava Gotovca iz šezdesetih godina. Od donacija je svakako najimpozantnija nova kolekcija od 37 djela iz grupe Fluxus, koju je Muzeju poklonio talijanski sakupljač Francesco Conz. Po riječima ravnateljice Snježane Pintarić, tu će kolekciju predstaviti javnosti na izložbi koja se priprema za kraj godine.

Vojne uniforme FNRI. Kako je po mišljenju Željke Kolveshi iz Muzeja grada Zagreba za njihovu ustanovu najbitniji društveni kontekst predmeta iz kojih se vidi kultura življenja i identitet grada, prigodom odabira oko 350 prinova rukovodili su se

Museum der bildenden Künste, Leipzig: *Pohodjenje* Rogiera van der Weydena, ulje na platnu, oko 1435.

Galleria Nazionale di Arte Antica, Palazzo Barberini, Rim: *Betsabeja* Jacopa Zuccija, ulje na drvu, oko 1570.

Fitzwilliam Museum, Cambridge: *Stijene u Port Cotonu s lavljom stijenom* Claudea Moneta, ulje na platnu, 1886.

njihovom raznorodnošću. Noviteti se kreću od svakodnevnih, uporabnih predmeta, poput crno bijelih RIZ televizora iz 1960. i skija za alpsko skijanje Ane Knoll iz 1930, do ženskog donjeg rublja iz tridesetih, vojnih uniformi iz FNRJ i SFRJ od 1945. do 1960. godine i cilindra u originalnoj kutiji proizvođača Ljudevita Gerersdorfera s prijelaza stoljeća. Otkupljeni su i likovni radovi Marijana Jevšovara, Fedora Kritovca, Ivana Picelja, Božidara Rašice, Zlatana Vrkljana, Miroslava Šuteja, Borisa Ljubičića i drugih umjetnika. Zanimljivo je da Muzej do akvizicija dolazi na originalan način: osim otkupima i donacijama, fundus popunjava predmetima pronađenima pri odvozu velikog otpada - tako su pronašli sanduke za namirnice za humanitarnu pomoć američke IRO iz 1945, te UN i UNRRA iz 1946. godine. Značajni su im i "anonimni" donatori - Stjepan Škreblić, Željka Čorak, Mary Levine Moster, Krunoslav Penkala, Zlatko Bourek, Joško Marušić, Ured predsjednika RH, Dušan Vukotić i mnogi drugi.

Anonimni donatori imaju ime.

"Uspjeli smo potaknuti mnoge građane, s kojima negujemo kontakte i koji su nam izvor dragocjenih informacija, na razmišljanje o tome da je njihova osobna povijest i dio povijesti grada", kaže Željka Kolveshi. "Mnogi su se odazvali na našu akciju *Sakupljajmo danas za sutra* koju smo priredili sredinom 1997. i koja i danas ima odjeka." Od značajnijih akvizicija važan je otkup 17 plakata Zvonimira Faista iz razdoblja od 1941. do 1960 (za filmove *Koncert* iz 1954. i *Gentlemen gangster* iz 1941/1945, te za Novu gradsku

mljekaru Zagreb iz 1950), akvarela Otta Antoninija *Gala u Esplanadi* te njegova plakata za trgovačku kuću *Kästner&Öhler*, gvaša Božidara Rašice *Jutro u gradu*, trik-kamere za crtani film na kojoj su radili Ivan Hercigonja i Franjo Malogorski, portretne fotografije Slavoljuba Penkale s autografom i predivnog reklamnog *Velikog uha s penkalom*, koje je sin pokojnog izumitelja Krunoslav Penkala darovao Muzeju.

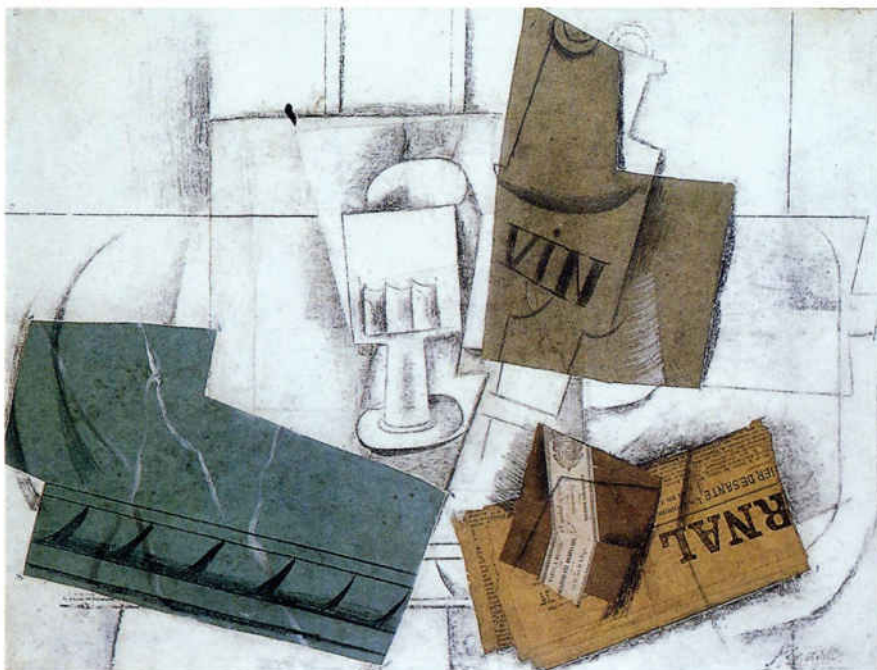
Nož navaja povijesnih lopuža.

Među akvizicijama Hrvatskog povijesnog muzeja u Zagrebu posebno se izdvaja kalabrijski nož na sklapanje, zvan *navaja* ili *navija* po polumjesečasto zaobljenom obliku nalik lađi (*naves* = lađa, lat.). Muzejskoj Zbirci hladnog oružja taj je nož ponudio prof. dr. Stanko Petković, vrstan poznavatelj oružja koje dokumentira hrvatsku ratničku i stalešku prošlost. Po kazivanju Dore Bošković, voditeljice Zbirke koja je uz Zbirku vatrenog oružja najbogatija u Hrvatskoj, nastanak i uporaba tog noža koštane drške ukrašenog ornamentima veže se uz niže slojeve španjolskoga pučanstva u 18. i 19. stoljeću koji su lekcije za tjelesne obračune savladavali iz tadašnjeg *Priručnika za lopuže ili umjetnost baratanja navajom*.

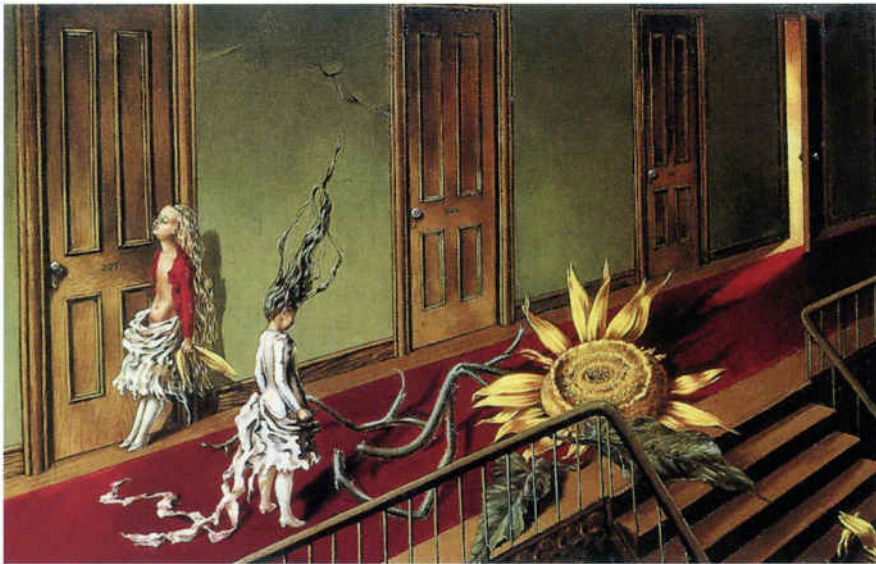
Skinite maske! Sakralnu su zbirku ponovili pladanj za vino i vodu nepoznatog augsburškog majstora iz, najvjerojatnije, 17. stoljeća, molitvenik *Cvijeće iz vrta Božjega/Molitvena knjižica iz Zagreba* s kraja 19. stoljeća, i *Corpus Christi* od bjelokosti iz 17. stoljeća. Od 29 novih predmeta i umjetnina Zbirke predmeta iz svakodnevnog života, koji pomažu pri rekonstrukciji duha prošlih

Musée d'Orsay, Paris: *Skupina plesačica* Edgara Degasa, pastel, 1884/1885.

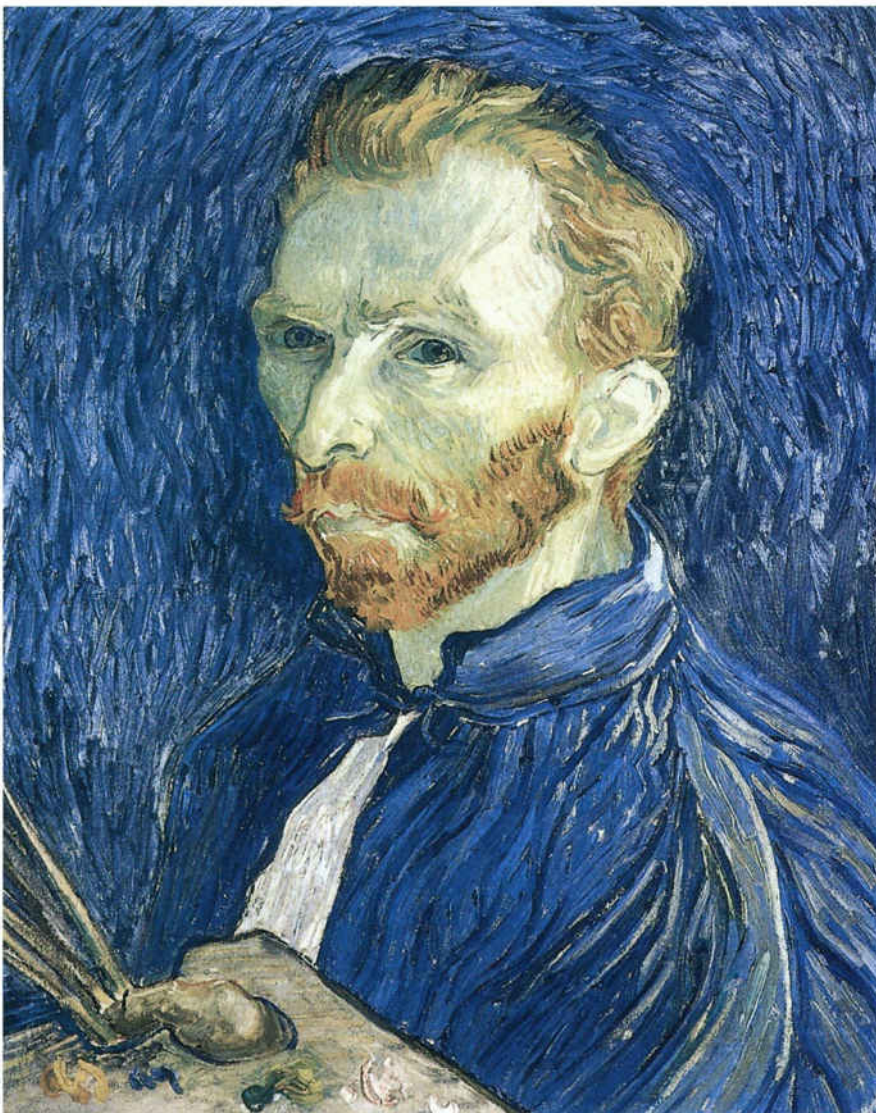
Musée Picasso, Paris: *Čaša, boca vina, kutija cigareta i novine* Pabla Picassa, kolaž, 1914.

Tate Gallery, London: *Mala noćna muzika* Dorotheje Tanning, ulje na platnu, 1943.

Moderna galerija, Zagreb: *Portret Karmen Matić Ivana Meštrovića*, bronca, 1914.

National Gallery of Art, Washington: *Autoportret* Vincenta Van Gogha, ulje na platnu, 1889.

Moderna galerija, Zagreb: *Bacač kamena* Roberta Frangeša Mihanovića, bronca, 1905.

Moderna galerija, Zagreb: *Hrvatski seljak* Ljube Babića, 1926.

vremena, posebno mjesto zauzimaju uljani Bukovčev portret Stjepana Miletića te drveni luster s grbom njegove obitelji, fotelja kanonika i povjesničara Franje Račkoga, te metalni oslikani krevet s kraja 19. stoljeća što se najvjerojatnije nalazio u trakošćanskom dvorcu. Važni su i darovi: četiri lepeze i doza za cigarete iz slavonskobrodske obitelji Brlić, te osam papirnatih maski političara hrvatske vlade koje su u siječnju 1998. nosili sindikalisti na zagrebačkom prosvjedu *Skinite maske*. Kako smatra Maja Škiljan, voditeljica Zbirke, kad se za pedesetak a možda i manje godina bude priređivala izložba o Hrvatskoj potkraj 20. stoljeća, te će maske na njoj nesumnjivo pronaći svoje mjesto. I one će, kao maleni ali vrijedni kamenčići unutar mozaika svih akvizicija hrvatskih muzeja i galerija tijekom 1998, sjajno upotpuniti sliku naše baštine.

Moderna galerija, Zagreb: *Krist na odru* Vlahe Bukovca, 1905.

Galerija likovnih umjetnosti, Osijek: *Solarski trg u Osijeku* Ivana Heila, akvarel, 1951. god.

Galerija likovnih umjetnosti, Osijek: *Veduta iz predgrađa* Vladimira Filakovca, ulje na lesonitu, 1961. godine